

Weer een succesvol broedgeval van de Wespendif *Pernis apivorus* op Schouwen

Rinus van 't Hof

Wespendieven nemen landelijk gestaag af. De broedplaatsen bevinden zich in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland, af en toe in West-Nederland. De schattingen van de Nederlandse populatie komen uit op 630-760 paren in 1985-92, 500-650 in 1996-99 en 500-600 in 2002-05 (Bijlsma 2006). De roofvogelpopulatie op de zandgronden neemt af, deels door predatiedruk van Haviken. Misschien dat zich hierdoor soorten als Sperwer, Boomvalk, Torenvalk en Wespendif zijn gaan vestigen in het deltagebied waar weinig of geen Haviken broeden (Bijlsma *et al.* 2001, Hustings & Vergeer 2002).

Schouwen-Duiveland

Boven ons deltaland worden vaak Wespendieven gezien tijdens de trekperiode (herfst en voorjaar), onder meer boven duinen, polders, zeekusten en dorpskernen. In 1997 vonden we op Schouwen-Duiveland het eerste broedpaar Wespendieven in het bosreservaat van Staatsbosbeheer Mon Plaisir te Schuddebeurs; hiervan zijn de jongen uitgevlogen (Sluijter & van 't Hof 1997).

In de zomer van 2006 troffen we tijdens het inventariseren opnieuw een koppel Wespendieven aan, en wel in de Schouwse Duinen, een natuurreservaat van Natuurmonumenten. Na vele controles vonden we het nest in een hoge zomereik tussen de duinheuvelds; het nest zelf zat op een hoogte van 17 meter. De nestplek was rustig gelegen, op ongeveer 250 meter van het dichtstbijzijnde wandelpad. Omdat er op Schouwen-Duiveland veel roofvogelvervolg plaatsvindt, hebben we het betreffende duingebied regelmatig gecontroleerd of er geen onregelmatigheden plaatsvonden. Medewerking daarbij kreeg ik van Theo de Kuiper, Willem Post en enkele andere personen. Gelukkig is dit roofvogelnest gespaard gebleven, wat dit jaar helaas niet voor alle roofvogels het geval was. We hopen dat het broedkoppel volgend jaar op Schouwen terugkeert.

Nestobservaties

De nestobservaties werden verricht vanaf een duin op ongeveer 150 meter afstand. Mijn medewerkers observeerden op een afstand van 200 meter, ook vanaf een duintop. We gebruikten een verrekijker en een Swarovski-telescoop. We postten met opzet op grote afstand om de Wespendieven niet te storen. Tijdens het naderen van hun territoria hoorden we de Wespendieven wel eens roepen, een enkele of dubbele fluittoon "flieeuw-flieeuw". Toen het nest klaar was, bracht het vrouwtje nog groene berkentakken naar haar nest, zoals om 18.15 uur op 24 mei. Het eerste ei werd vermoedelijk op 28 mei gelegd, omdat het vrouwtje vanaf dat moment vast op haar nest zat (19.00 uur: man brengt wespenraat). Ook het mannetje nam aan het broedproces deel. De broedende vogel was eigenlijk alleen tijdens de aflossingen te zien.

Het eerste jong werd op 5 juli gezien; het werd gevoerd door het vrouwtje (jong ongeveer 3 dagen oud, uitgaande van 28 mei als legdatum van het eerste ei). Op de vroege ochtend van 31 juli werd een wespenraat aangevoerd (7.45 uur: aanvoer door mannetje). Later, toen het zonnetje ging schijnen, werden een (naakte) jonge houtduif *Columba palumbus* (8.10 u), een wespenraat (8.45 u), een jonge zanglijster *Turdus philomelos* (9.17 uur), een wespenraat (9.54 u), nog een raat (10.32 u), een muisgrote prooi (11.04 u) en een klein stukje wespenraat (11.24 uur) aangevoerd. Daarna ben ik naar huis gegaan. Op 23 augustus observeerde ik in de avonduren en zag ik de aanvoer van een wespenraat (19.12 uur), een groene kikker (19.32 uur), een wespenraat (20.17 uur), een kleine zangvogel (20.44 uur: Graspieper *Anthus pratensis*?), een wespenraat (20.16 uur) en een muisgrote prooi (20.30 uur). Die dag stopte ik om 21.06 met waarnemen. De jonge Wespendienven kregen dus een breed voedselspectrum voorgeschooteld; ze aten de prooien direct op, inclusief de poten.

Uitgevlogen

Vóór het uitvliegen stonden de twee jonge Wespendienven geregeld op de nestrand te fladderen. Het ene jong was donkerbruin, het andere een stuk lichter. Hierdoor konden we ze goed uit elkaar houden. Vanaf 31 juli stonden ze op de takken van de zomereik, als ware takkelingen. Op 23 augustus vloog één van de jonge Wespendienven van het nest weg, maar het is waarschijnlijk dat ze voor die tijd al geregeld uitstapjes hadden gemaakt. Op 2 september vloog het lichte exemplaar rond, op 7 september ook het bruine exemplaar. Op 10 september waren ze beide, met de ouders, zwevend en vliegend in het luchtruim boven het nest en rond Haamstede te zien, een prachtig beeld tegen de helderblauwe lucht. Tijdens het vliegen leken de jonge Wespendienven veel op Buizerds, maar de vlieg- en zweefwijze in combinatie met de afgeronde staart, lange hals en kleine kop leidden direct tot een andere determinatie. Bovendien hebben jonge exemplaren een donkerbruine iris en is de washuid geel. Eenmaal werd op een rustige plek een Wespendief in deltahouding gezien, een manier van zonnen die je bij andere roofvogels niet zo vaak treft.

Drinken en baden

Tijdens de bloedwarme juli-maand zag ik bij toeval een Wespendief drinken en baden. Ik zat op 19 juli om 18.00 uur vanuit mijn met airco gekoelde auto bij het vliegveld Haamstede te kijken naar spreekuilen die in een duingeuultje aan het baden waren. Plotseling vlogen ze weg en landde er een vrouwtje Wespendief langs de waterlijn. Ze poetsde zich en dronk water uit het geultje. Na acht minuten vloog ze weg. Die dag werd er in Haamstede 34°C gemeten. De hitte in de duinen van Schouwen lag zonder twijfel hoger. Het zand was brandend heet, de bomen lieten hun bladeren vallen en het gras was bruin verdroogd. De maand juli was record warm, uitzonderlijk zonnig en zeer droog (KNMI), zelfs de warmste maand sinds het begin van de metingen in Nederland in 1706.

Verstoring

Tijdens een excursie in het gebied werden de Wespendienven nerveus. Ze vlogen

constant alarmerend boven het bos. Persoonlijk ben ik geen voorstander van excursies in kwetsbare gebieden tijdens de broed- en jongenfase van vogels. Maar tegenwoordig is dit gemeengoed in natuurreservaten, want er moet geld binnenkomen. Gelukkig zijn de Wespendienven niet verstoord door de wandelingen in het duingebied van Haamstede.

Summary

Hof R. van 't. 2006. Another successful breeding attempt of European Honey-buzzard *Pernis apivorus* at Schouwen. De Takkeling 14: 203-205.

The first successful breeding of European Honey-buzzards in the province of Zeeland in the southwestern Netherlands was recorded in 1997 on the island of Schouwen. In 2006, a second attempt was observed. The nest was built in an oak *Quercus robur* (17 m) in the dunes of Schouwen. The first egg was presumably laid on 28 May (first day that female was seen incubating); both chicks fledged in late August, and were still present on 10 September. Prey items transported to the nest included wasp combs (10), a Woodpigeon *Columba palumbus* squab, 1 nestling Song Thrush *Turdus philomelos*, 1 Edible Frog *Rana esculenta*, 1 small passerine (*Anthus pratensis*?) and 2 small unidentified vertebrate preys. Vertebrate prey items were completely devoured, including legs of birds. On 19 July, when local temperatures rose to 34°C (even higher in the dunes), a female Honey-buzzard was observed preening and drinking at a small stream. July was exceedingly sunny, very hot and extremely dry (warmest month since 1706).

Literatuur

- Bijlsma R.G. 2006 Trends en broedsucces van roofvogels in Nederland in 2005. De Takkeling 14: 6-53.
- Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. GMB Uitgeverij, Haarlem/KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Hustings F. & Vergeer J.W. 2002. Atlas van Nederlandse broedvogels 1998-2000. (Nederlandse Fauna 5). Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sluiter T.C.J. & Hof. M. van 't. 1997. Broedgeval Wespendienst te Schuddebeurs. Sterna 42 (3-4).

Adres : Esdoornstraat 15, 4306 AG. Nieuwerkerk.